

241

СТАНИ
AUG 8 1977

ИНСТИТУТ ЗА СРПСКОХРВАТСКИ ЈЕЗИК

НАШ ЈЕЗИК

XXI/4—5

**БЕОГРАД
1975**

НАШ ЈЕЗИК

Књига XXI (нова серија)

Св. 4—5

САДРЖАЈ

Стилистичка схватања Александра Белића (уз петнаестогодишњицу смрти нашег великог научника) (БЕРИСЛАВ М. НИКОЛИЋ)	203—214
Три старе именице које нису то (РАДОСАВ БОШКОВИЋ)	215—222
Граница слога и неке појаве у вези са њом (АСИМ ПЕЦО)	223—229
Прилог проучавању Ђура Даничића као акцентолога (БЕРИСЛАВ М. НИКОЛИЋ)	230—232
Приступ обради падежних синтагми у средњој школи (свршетак) (ДАРИНКА ГОРТАН-ПРЕМК)	233—239
Писање арапских речи у српскохрватском језику (ДАРКО ТАНАСКОВИЋ)	240—254
Прилози и дискусија:	
(1) Замена арапских гласова у традиционалним српскохрватским арабизмима (НИКОЛА РОДИЋ)	254—261
(2) Транскрипција арапских имена у светлу наше правописне и језичке норме (МИТАР ПЕШИКАН)	261—266
(3) Неколико примера транскрипције арапских имена (ДАРКО ТАНАСКОВИЋ)	266—267
Текућа питања језичке културе	
(1) О етнику <i>Косовац</i> и <i>Косовар</i> (НИКОЛА РОДИЋ)	268—269
(2) Род именице <i>миџо</i> (МИЛИЦА ВУЈАНИЋ)	269—270
(3) О употреби двају глагола: 1. користити (се); 2. захвалити (се) (ДАРИНКА ГОРТАН-ПРЕМК)	270—274
Хроника	
(1) Савјетовање у Сарајеву о раду на пројекту „Школска терминологија“ (МЕВЛИДА КАРАЦА-ГАРИЋ)	275—276
(2) Пети међународни састанак слависта у Вукове дане (ЉИЉАНА ЈУХАС)	276—278
(3) Прва југословенска ономастичка конференција (ЗВЕЗДАНА ПАВЛОВИЋ)	278—279
Спомени	
Трајни лингвистички значај Симоновићеве термилошке грађе (In memoriam аутору „Ботаничког речника“) (МИТАР ПЕШИКАН)	280—281
Регистар	282—287

О ЕТНИКУ КОСОВАЦ И КОСОВАР

Недавно смо имали прилике чути у информативним емисијама Радио-телевизије Београд приликом посете Председника Републике САП Косову облик етника *Косовар* за становнике САП Косово. Облик *Косовари* (ном. пл.) поновљен је више пута док облик *Косовци* (ном. пл. од *Косовац*) у поменутим емисијама није био поменут. Етник *Косовар* (*Косовари*) од топонима *Косово* није у духу српскохрватског језика и необичан је нашем језичком осећању. Наиме, познато је да се у српскохрватском језику имена становника (етници) граде најчешће помоћу суфикса *-ац* (<-*ъц*) за м. р. и *-ка* или *-ица* за ж. р. (cf. P. Skok, *Tvorba imena stanovnika od imena naselja i oblasti*, Jezik II/3, стр. 65, *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*, књ. I, s. *-ac*). Према томе, облик етника, имена становника ове наше покрајине, био би по свим правилима и законима српскохрватског језика једино исправан облик *Косовац* (ном. пл. *Косовци*), као *Ваљево* — *Ваљевац*, *Јањево* — *Јањевац* и сл. Такав облик бележе сви наши речници, од Вукова Рјечника, преко Броз-Ивековићева Рјечника, Рјечника ЈАЗУ па до великог Речника САНУ. У Речнику косовско-метохиског дијалекта Глише Елезовића (СДЗВ IV, Београд, 1932) с. *Косово* такође се налази облик етника на *-ац* (*Косовци*) од топонима *Косово*. У језичком осећању становника Косова чији је матерњи језик српскохрватски присутан је једино облик на *-ац*, дакле *Косовац*. Тај сам облик и сам у свом језичком осећању понео и једино чуо код представника српскохрватског језичког осећања.

Што се тиче облика етника на суфикс *-ар* у нашем језику познато је да је заступљен у ограниченим случајевима. О суфиксу *-ар* П. Скок каже да је то стари позајмљени суфикс у нашем језику за творбу етника добијен од латинског *-arius*. П. Скок у поменутом раду и свом Рјечнику наводи само ове примере: „*Priljekar m.*, „stanovnik dijela Dubrovnika“, prema f. *Priljekārka, Pūntar* (od Pūnat, gen. Pūnta, od pons, pontis „most“), *Pūntārka*“ (cf. Jezik II/3, стр. 67. и Рјечник, књ. I, s. *-ar*). И у нашем случају суфикс *-ар* је страног порекла. Облик *Косовар* је албански етник од *Kosovë* — *Косово* (cf. Fjalor serbokroatisht shqip, Prishtinë 1974, s. *Kosovac*). Према томе, облик *Косовар* је албански назив за становнике Косова. Колико се тај облик, тј. *Косовар*, шири и на представнике српскохрватског језичког осећања на Косову, није нам познато. Природно је да до тога и дође кад знамо да су на Косову у употреби три језика: албански, српскохрватски и турски, и да међу њима долази до међусобних утицаја. Тако

је било, тако јесте и тако ће бити, и не само на језичком плану. Међутим, треба, оставити будућности који ће облик превагнути, *Косовац* или *Косовар*, али што се тиче данашњег језичког стања једино је исправан облик *Косовац* за све представнике српскохрватског језичког осећања, а нарочито у средствима јавног информисања, ксја у великј мери утичу и на језик широких народних маса, у позитивном или негативном смислу. Најчешће правило што се тиче употребе етника, ктетика и сл. јесте да се употребљавају они облици које говори и употребљава народ, ксји су дубоко укорееени у народној свести. У нашем случају сасвим је исправан језички и један и други облик етника, и *Косовац* и *Косовар*, али један — (*Косовац*) одговара једном језичком осећању, српскохрватском, а други (*Косовар*), другом, албанском језичком осећању.

Напомињемо да је Д. Мршевић у Језичким поукама у Нашем језику XVIII/4—5, стр. 286. скренула пажњу да не треба употребљавати *Косовар(е)*, него *Косовац* (*Косовци*), одн. *Косовљанин* (*Косовљани*). Треба уз то напоменути да је облик *Косовљанин* (*Косовљани*), мада системски правилан, недовољно обичан.

Н. Рогућ

РОД ИМЕНИЦЕ МИТО

Познати руски слависта и сербокroatиста В. П. Гудков обратио се редакцији часописа скрећући пажњу на један случај одступања од нормалног граматичког рода. Наиме, он је у једном броју „Политике“ запазио да се именица *миџо* употребљава у мушком роду. Он је тачно уочио да то није у складу са општим правилом, по коме именице на -о могу бити мушког рода само ако су страног порекла (*ауџо*, *кино* и сл. — овде се изузимају хипокористички типа *зеко* и именице мушког рода типа *коџао*) и да таква појава код једне исконске словенске речи (каква је *миџо*) представља нешто принципијелно ново, према чему треба заузети нормативни став.

И доиста у „Политици“ од 29. јуна ове године, на страни петој, у прилогу Божицара Дикића „Подмићивање“ (у рубрици „Иза политичких кулиса“) именица *миџо* употребљена је доследно у мушком роду: „*Миџо је џекао из џрехрамбеној концерна . . . Блекоу миџо . . . гоцецао [је] и грује земље . . . Кага је сазнао за џако замашан миџо.*“

Ова је именица, међутим, у нашем језику, као и у осталим словенским језицима (испореци рус. *мыто*; буг. *миџо*; пољ. *myto*; чеш. *mýto*) позната само у срећем роду. Тако је с ознаком срећњег рода забележена у свим постојећим речницима српскохрватскога језика: у Вуковом Српском рјечнику, у Ристић-Кангргином Српскохрватско-немацксм речнику, у Дејановићевом Хрватско-српско-француском рјечнику, у Бенешићевом Хрватско-пољском рјечнику, у Рјечнику Југославенске академије знаности и умјетности и другим речницима.

У богатој грађи која служи за израду великог Речника српскохрватског књижевног и народног језика (Речника САНУ), као и у заједничкој